

HRVATSKI PLANINAR

Viestnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“ u Zagrebu.

Vodić

po zagrebskoj gori.

1. Od Sljemena do Črešnje i preko Jelačić trga na Adolfovac.

Odavna se već pokaza potreba, puteve u goru Zagrebsku na novo označiti, pa tim udovoljiti želji starijih a i mlađjih planinara, koji se ispričavahu, da zato rijetko zalaze dalje u goru, što se boje začí i lutati.

Uprava društvena obavi donekle taj posao po posebnom odboru, označi na novo stare pute, istakne nove, pribije table na svim mjestima, gdje mu se to činilo nužno, naročito na takvim mjestima, gdje se dvije staze i više njih križaju.

Tako su na samom Sljemenu, gdje se putevi sa četiri protivne strane sastaju, i gdje je uvijek bilo pogibelji, da planinar ne zadje, pribijene četiri table, koje pokazuju put i to jedna na Kralj. zdenac i Medvedgrad, druga do planinske kuće, treća u Stubicu a četvrta na sv. Jakob i Bistru.

Jednako važno križanje nalazi se jedan kilometar niže, pod »Sljemenom«, a 1·4 kilom. (po kolniku) nad »Črešnjom«. I tuj se opet sastaju četiri puta na četiri protivne strane: jedan put — bijeli znak — vodi prema Kralj. zdencu, druga raskrsnica — modri znak uz crveni — ide prema Gračanima i Dolju, treće raskrsće — bijeli znak uz modri i crveni — te puti na 1·1 km. odavle odaljenu planinsku kuću, a četvrti znak — modri znak — se diže prema piramidi. I to četvero raspuće označeno je evo bojom i tablama.

Dalje niže »Črešnje«, na 10·5 kil. kolnika, opet će planinar naći tri table i dvije boje: jedna tabla nosi ime »Črešnja«. To je staro ime poznato seljacima goranima već odavna s toga, jer je tuj rasla silna gorska trešnja ptičarka, koju je Sljemenska bura već odavna urušila. Da se spomeni toga mjesta daje opet živ znak, zasađi društvena uprava tuj opet trešnju. Na mjestu tom stere se lijepa eliptička ravnica od malone 100 metara, naokolo zagrnuta sa tri strane kršnom bukovom šumom, a s četvrte strane čistim jasenikom, što ga obrubljuje prema sjeveru mlado borje. Lijepa li tuj trkališta i zabavišta u ljetu i u jeseni na visu od 914 metara usred guste šume u debelu ladu! Ne znaš, što ti više

krijepi tijeio i dušu? Il je ona vedra tama modrog neba, il je miris tihe šume, ili šarenilo tla, s kojega te ljupko pozdravljaju ukočene glavice ciklama, tih naših mirisavih mrazovih suzica, il živi žubor odaljena potoka il sjetan cijuk sjenice drobne u krepkom čistom zraku na gorskom, nikad zaparnom suncu? Sve, sve to naći ćeš tuj uz stotinu drugih sitnica božjih u silnom gvozdru gorskih rebara — na starom mjestu mlade zasadjene »Črešnje«.

Tuj su ti pukla dva puta pod dvije posebne table: jedna ti tabla veli: »u Jukundovac i Dolje« te ti kazuje put na jug; a na drugoj tabli čitaš: »u Gračane preko Adolfovca« pa te mami na jugo-zapad uskim putem na rub kolnika. Pazi, da se tuj ne strmoglaviš, kolnik je 6—7 metara dubok. Tuj ćeš ujedno i preći kolnik, pa uz znak crveni i modri spustiti se do male ravnice seljacima znane pod imenom »Jelačić trg« (810 m.). Od Črešnje do Jel. trga ima 1·6 km.

Tuj se oznake puta dijele: znak modri — silazeć na desno — vodi ugodnim i lahkim putem i to kestenikom Gračanskim u Gračane do Puntijara Ivana, krčmara, br. kuće 112. Taj komad puta ima 3·5 km. Drugi, crveni znak ide na lijevo nizbrdice istim gračanskim kestenikom do stare, kvrgaste osamljene bukve, gdje južna staza ide na Rebro, put zabranjen, a sjeverna pod Lonjsku pećinu i na Adolfovac.

Put taj od Jel. trga, duljinom 1·8 km. vrlo je ugodan, samo zadnji dio uspon na cestu do Adolfovca, strm je jedno 300 koračaja. Ako hoćeš, možeš skrenuti pod strminom na travom obraslu stazu, koja te za 200 koračaja vodi na kolnik, pa si se tako strmini uklonio, ali i dobra pol kilometra put produljio.

2. Prečac od Črešnje u Dolje.

Od »Črešnje« preko Adolfovca i Jukundovca na Bliznec u Dolje vode dva puta i to gradska cesta, kolnik, koji je 10·5 km. dug i prečac crvenilom označen, koji ima samo 5·1 km. dakle je za 5·4 km. kraći od kolnika. Taj prečac ima svoje dobre, a i zle strane za slabije noge, za starce i nježne nožice. Dobre su strane toga puta, što uvijek vodi gustom šumom, nema dakle nikad sunca, i što se lice toga puta sveudilj vrlo mijenja. Činiti će se po tom putniku, da i kraj jednake daljine mnogo prije prevaljuje put, jer mu promjenljivo lice šume i puta zabavlja i oko i um — a i noge, po gotovo kad silazi. Zle su strane puta, što ima tuj dvije tri jake strmine, najgora ona od Adolfovca kod kilometra 5·9 pa sve do kilom. 7·7. Tu imaš i jednom vododerinom od 50 koračaja proći. Toj se strmini možeš ukloniti, ako »kolnikom« ovo 1·8 kilometra prevališ, pa onda opet prešcem nastaviš.

Kako rekosmo, strmine te i loman put težak će biti relativno samo za putnika, koji je navikao na lijep i nestrm put; svaki će ga put jamačno izmučiti tim više, ako ne zna hodati uzbrdice. Obično opazismo, da pješak uspinjuć se glavu i vrat nagiba, pa tako i prsa sagiba i zbija. To ne valja, jer se tim i pluća nešto stištaju i tako slobodno disanje i nehotice sprečava. Valja

iduć uzbrdice cijelo gornje tijelo nešto nagibati, odmjereno stupati i čim manje govoriti i to, jedno da se prsa dišuć jednako lahko mogu napunjeti zrakom kao iduć ravnicom, a drugo, da se radna sila pluća ne troši zajedno na dvije funkcije: na govor i uspon, koji sili putnika prema putu napornijem većma nego obično ekonomizirati sa radom pluća, koja cijelo tijelo i dušu oživljuju.

Poznamo varošane, koji su sto i sto puta tom i takovom strminom uzlazili i silazili, i zimi po snijegu i ledu i ljeti po suncu božjem i vrućini sjajnoj, a da ih ni jedno ni drugo muke stalo nije. Dakako i hodati valja učiti, jer silazeć drugčije valja cijelo tijelo, napose noge, priudeliti prama putu, a isto tako drugčije uzlazeć. Dakako uvijek je nužno uzeti debele čarape, jaku obuću, a slabo odijelo.

Cijeli taj prečac od Črešnje do Jukundovca siječe 14 puta glavni drum, kolnik veliki, i to 7 puta od Črešnje do Adolfovca, a 7 puta od Adolfovca do Jukundovca; petnaesti put kod 11·1 km. a šesnaesti put izlazi prečac kod 12·1 km. na glavni drum.

Prečac siječe drum kod ovih kilometara: 3, 3·25, 4·15, 4·3, 4·85, 5·4, 7·4, 7·7, 8·1, 8·4, 9·4, 10·3, 10·5, 11·1, 12·1

Vrelo i vodomat upaziti ćeš na 11·7 kilometru. Tuj se nalazi i pobožna darovnica g. Karasa M., uglednoga zagrebskoga gradjanina, koji je god. 1898. tuj visoko na bukvi podigao kip majke božje. Često sam puta našao putnika pregorskoga, gdje se skrušeno tuj moli milosti božjoj.

Između kilometara 8·4 i 9·4 naći će putnik jaku bukvu samica, na kojoj je ubilježeno crvenilom »Fridin trg«. Nije to nikaki trg, već je to mjesto stecište raznih staza manje više utrvenih, koji vode preko bila i niza prema zapadu direktno u Gračane. Ta bukva nosila je još i na drugoj strani ime »Verin trg.«

Kod kilometra 5·9 naći će putnik tablu pribitu na bukvi oznakom »u Adolfovca«, koji leži na istoj okući samo 0·2 km. zapadno.

Svaki će dakle putnik istim prešcem najprije i najzgodnije moći na Adolfovac, jedan od najljepših vidika u Zagrebskoj gori. Pol dana mu je dosta; a ako se do Jukundovca kolima doveze, nema ni kilometar i pol prešcem, a prečac tuj upravo kod Jukundovca počima, što mu tabla sa natpisom »Na Sljeme preko Adolfovca« i crvenilom označen put pokazuje.

Od Jukundovca do Dolja ondje, gdje se dijeli cesta Zagreb-Bačun-Sv. Šimun od ceste na Sljeme, ima 2·2 km. te je pravog alpskog lica i čara. Potok Bliznec sabiruć svoju vodu iz raznih vrela pod Sljemenom po šumskim predjelima kao što su: Kališće, Kozji hrbet, Brezovica, Snopljak, Tusti vrh, Stare Senokoše, Javorek, Lonščina, Bakin krč, Goli vrh itd. sastavlja svoju dva ujedinjena traga u jedno korito kod Jukundovca te tik uz cestu sad tiho i milo romoni i šapće, sad glasno i nemilo bruji, šumi, ječi i dere, valjda zato, što su ga Medvečina i Rebro, dva strma obrasla kamena rebra, preko 100 metara visoka, tijesno stisla te zaklanjajuć mu sunce, neprestano mu steru kamenu postelju i uzglavlje, oko kojeg često ljutito glavu bije, pa još ljuće to uzglavlje preskakuje, tako da mu se bistrica hladna u sto traga rasprahom razbija.

Duboki taj dol živa je slika uvijek brižne naravi Njegovi mlinovi, gorske kućice, koje plaho glave svoje pod kamen gorski zaklanjaju, glasni romon žive vode uz ječan klepet mlinske rabote ne dadu ti tako lahko rasuditi, kad ti je taj put u srce gorsko miliji, ljeti ili opet zimi, kad mrazni onaj sjajni led uhvati ono silno mlinsko kolo, koje kao kaki gorski avetni starac, kojemu je brada u led ulegla, teško dišuć malo po malo izmučen borbom napokon sustane, te ti svojim obumrlim trupom jednako veliča zimski sjaj i silu Boga velikoga.

3. Iz Bačuna do Rauchove lugarnice.

Bačun* je gorski zaselak sa 68 kuća i 321 stanovnik, prem broj kuća ide samo do broja 35. od kojih dva leže na cesti na »Črni vodi«. Siromašan je to zaselak, gleda s kamena visa na cestu, koja uz selo istočno vodi u Markuševac ili sv. Šimun pa dalje u Čučerje. Na samom tlu sela jasno se vide tragovi starih zidina. Morale su tuj biti nekoć veće gradjevine, o kojima seljani pričaju. I u onoj livadi, koja se stere pod selom sve do ceste i kroz koju vodi put prečac u selo i u goru, kažu seljani močvaru, gdje je bio nekoć ribnjak.

Selo leži uz potok nazvan Bačunski. Uz taj potok put ti je u goru. Dolnji dio gore pripada općini, oko Mrzlaka Markuševačkom župniku, a na bilu se sastaju gore preč. kaptola zagreb., baruna Raucha i grofa Kulmera.

Put je vrlo šarolik pogledom na tlo, na vrst i narav šumske kulture, rebra i kose gorske. Na jednom mjestu, kod »Zavoja« nešto je močvaran, a na ulazu u kaptolsku goru jedno 20 metara nešto je strmija staza, inače je cio put zgodan i laka uspona.

Ima do 30 godina, što nisam ovim putem uzlazio. Jesenas tri puta ovuda prodjoh, jednom sa planinarom Stefanom Jurinom, a dva puta bez društva i to po drugi put kotačem iz Bliznečkoga dola na »Prasicu« pa preko Sljemena u Bistru Dolnju te istoga dana još u Podsusjed, gdje još zatekoh kod ručka pri telja iz Zagreba u odličnu društvu, te mu zdravo pomogoh obilan stol do kraja — spremi.

Ne znam, koji mi je put miliji bio.

Želi li se čitatelj lijepim ovim krajem zdravo prošetati, evo mu detaljnije oznake:

Jutrom pred sedmom urom prodjoh kroz to selo uz ono nekoliko kuća. Na po kilometra daljine malo se dol raširuje. To su ti »velike Tratine«, inače općinski pašnjak. Paslo i sada uz goru nekoliko jedrih krava, jednoj tik kraj noge ležao velik predmet na rosnoj travi. Tek zbliza razabrah, da je to pastirica, lijepa, jedra crnka Dora iz Bačuna. Spavaše slatko, sva rosna, nepokrita, tek odjevena u obično svoje čisto seljansko platno. Šum Bačunskog potoka, koji joj e malone sizao do bosih nogu, ne dade joj čuti koraka mojih, mà i topot gor-

* Ime nosi jamačno od »bač«, što znači seljak planinar, ili od »batun«, što znači »livada, bara«. I danas još pod selom ima u livadi komad bare, koji se ne da osušiti.

skih mojih teških cipela dosta jasno jeknuo na kamenoj stazi. Prodjoh, a da se ne probudi, a i krava uz nju da me ne pogleda, — jedna žedna sna, druga gladna pitke mirisne paše.

Otisnuh se već dobra pol sata od sela ladom i tišinom gorskom. Lijevo i desno još me prate iste one dvije kose gorske, koje su me primile na kraju sela, a pod desnom kosom Bačunski potok. Lijeva kosa nosi ime Želec-Vrabec, a desni, onaj nad potokom, Krmenjak (sic) spuštajući se prema jugo-istoku. Tuj me najednom zaplaši silno kvakanje. Devet bijelih raca digle glave iz potoka, da vide (ne kao ono Dora i uz noge joj krava) hrdjava planinara i da mu — svojim načinom — zažele lijepo božje jutro. Čudno! Iste te race cijele bi već godine dan na dan evo zalazile u goru osamljenu, do dva kilometra od sela, same i bez pastira, pa bi se s večeri (pet istodobno vraćale. Niti one trebale čovjeka, niti čovjek njih u toj gori.

Uspinjuć se prema zapadu eto ti se sa lijeve kose strmo valja potok »Bogajnovac« ili »Črna škola« iz šumskoga predjela istoga imena. S desna potok nosi tuj ime »Turnec«. Oba ova potoka, koja s desne strane ispod Krmenjaka primaju malo više još dva potočića iz dva vrela i to »Jalšov zdenac« i nad njim »Nemšku Potočinu«, sastavljaju Bačunski potok te primaju to ime tek kad su se ujedinila.

Zamalo, eto me u gorskom kraju, koga zovu Zavoj«. I jest zavoj tuj. Staza, dosta močvarna i uska, zakreće prema istoku. Nad Krmenjakom diže se sada s desna gora »Tusti Breg«, koji leži po prilici na visini Medvedgrada, a s lijeva »Bukov plat« (564 m.), s kojega dolazi novi potok istoga imena.

Prelaziš nadalje još uvijek općinske šume »Oštrec«, »Prasicu« i »Nivice«. »Prasica« čini medju grofa Kulmera i općinske šume. Te su dijelove grofovske šume imenom Medvečina sada kupili seljaci iz Gračana.

»Nivice« su komad šume, imovina Puntarića i Topolovca, seljana iz Markuševca, kojoj je prema istoku pukla ravan. Tuj se križa pet staza: Prvi put, sa desne strane kako si došao, vodi te pod šumu tratinicom jedno 150 koračaja na kolnik, koji ide u Markuševac; drugi put, koji se pred tobom stere, jest onaj koji nas vodi do Rauchove kolibe, na Stubicu, na Sljeme i gradskoj kući; treći put, na lijevo od ovoga potonjega, vodi na Puntijarku, četvrti niz brdo u šumu grofa Kulmera, a peti put je onaj, kojim si došao.

»Nivice« su dobra dva kilometra odaljene od sela Bačun.

Put lagodan i malone ravan vodi te sad jednako sjeverno kroz šumski predjel nazvan »Stare Svinje«. Staza, koja ti se tuj s lijeva ukazuje, vodi te na Puntijarku, kako ono treći put od »Nivica«. Za pol kilometra eto te i do »Mrzlak«. To je močvarna nizina od kakih 60 koračaja, okružena sa svih strana uzdizućom se gorom. Na zapadnoj strani te ravnice puklo je izpod bukve jako vrelo, koje svoju vodu izljuje u potok dolazeći sa sjevera. To je potok »Mrzlak«, koji je i onom dijelu šume dao ime. Nad ovim potokom uzdiže se kosa gorska »Mitrovčak«.

Kako si se na vrelo krasne te vode napio, kreni od sjevernog pravca na

istok, predji tu močvarnu nizinu, pa ćeš najednom prema jugu i istoku opaziti dva puta. Udari onim istočnim, ne južnim, koji te vodi u dol Markuševački, pa si došao u gustu šumu župnika Markuševačkoga. Šuma ta, mjestimice neprohodna šikara, jako je krčena, zato i jest tako gusta.

Čim si prešao tu bujnu šumsku krčevinu, najednom ti se promijeni i lice šume i put. Zalaziš na tromeđe i to najprije u šumu »Danjku«, vlasnost preč. Kap-tola zagrebačkoga;* s druge strane u »Krčmarnicu«, šumu bar. Raucha, i treće u posjed grofa Kulmera. Kako si se jedno 50 koračaja dosta velikom strminom popeo, kao da te je drugi svijet okružio: silni, stari kesteni stali uz bor, crna bukva sljubila grane svoje sa kršnim grabom, javor bieli udružio se sa vitom jelom, nanizali goru sve silan do silnoga kao brat do brata istoga roditelja, iste majke, gore kamene. Ne ćeš li i ti s ponosom pogledati ovdje na javor, gusle-drvo, obsegom dobra dva metra u visini lica tvoga, ondje na ponosnu jelu obsegom preko 4 metra?

Iduć zadnji pol kilometra jednako prema zapadu bez uspona, dolaziš ova-kovom velebnom gorskom baštom na malu ravan. Pred sobom na jednom ugledaš dva stana, dvije kuće, jednu na lijevo, veću, dobru, zgodnu, vrata i prozori svi dobro daskama zatvoreni, drugu, baš pred licem ti, manju, trošnu, raskli-manu, u koju možeš jednako lahko unići i na vrata i na svaki prozor, kad te god volja. Jedna i druga zgrada pružila se jednako od juga prema sjeveru. To ti je lugarnica bar. Raucha, u kojoj nema lugara.

Na toj ledini pred tom lugarnicom ističu se četiri puta: onaj na sjever vodi te na gorsko selo Pilu Gornju, najviše selo u Zagreb. gori onkraj gore. Ovuda možeš dakako i u selo Kraljev vrh, koje leži pod Pilom. Drugi put po-lazeć zapadno, crvenilom obilježen, vodi te na Stubicu Dolnju i Toplice. Treći put, slabo utrt, uz lice kolibe, iduć na jug, spaja Rauchovu lugarnicu sa našim Sljemenom, a četvrtim putem najširim i najutrvnijim dolaziš iz Bačuna.

Rauchova lugarnica redovito je odmorište zagorskih pilenara ili kako oni kažu pišćenara, jer je i prema Zagrebu i Stubici najviše mjesto, ali nije prema našem Sljemenu. Leži 953 m. visoko. Od Zrinjevca ima dovle 13·7 km. puta.

4. Od Rauchove lugarnice do planinske kuće i do piramide.

Put taj ima 3·1 km., bilo do piramide bilo do planinske kuće. To je ujedno diljem najviši put u cijeloj zagreb. gori i ide sveudilj gorskim sljemenom. Nikad se put ne spušta ispod 955 m. U prvom kilometru diže se put za 73 m. a onda opet za dva sljednja kilometra pada za 73 m. prema planinskoj kući, a prema piramidi se opet uzdiže u trećem kilometru za 7 m. od Puntijarke, najviše točke (1028 m.) do piramide. Po tom se vidi, da je put od Rauchove lugarnice prema piramidi tek u prvoj trećini svojoj nešto strmiji, a onda lak, udoban i ugodan.

* „Pregorski drvocep“, vidi Planinar g. 1902. br. 4. i 5. str. 44.

Put vodi kroz ili uz goru Kaptolsku, bar. Raucha, grofa Kulmera i u zadnjem dijelu kroz gradsku goru. Kvalitativno dobar je, tvrd kamen, tek srednjim dijelom za kiše na dva mjesta nabire se malo voda, koju možeš uvijek obači.

Kad polaziš od Rauchove lugarnice, stupati ćeš prvu polu kilometra slabim utrenikom, ali ne možeš zaći, jer je na gusto obilježen pravac. Nato ćeš doći na četvero raskrižje: dva puta šira, na istok i zapad, vode u šumu, sjeverni uzan borom prikrit puteljak vodi na Bačunski put, a četvrti južni put diže se do planinske naše kuće. Tuj upravo počima najveća strmina.

Putnik će naći konture puta, karakter šume u cijelom onaki, kaki je vidio prije nego je stigao sa Bačuna do Rauchove lugarnice.

Ja sam taj put ljetos jedno 30 puta prošao u svako doba dana: i lijepim vremenom i burom, ljeti i po golemu snijegu, jednom i ob noć. Svagda mi tuj jednako medju inim zabavi dušu i pamet troje: jedno, silni mrtvac, gorostasne jele, koje su golemu svoju trupinu pružile po zemlji, uz put. Uruši ih bura negdje prije dvadeset tri deset godina; drugo, ono usko prijateljstvo izmedju raznovrsnih stabala. Naći ćeš tuj opetovno stogodišnju jelu, koja je primila u korenu javor, ili bukvu, ili obje. Sljubila se po dva ili po tri stabla u korenu i porasla iz korena deblo uz deblo. Treću rijetkost, koju ćemo tuj naći, jest bukva puzavka. Dvije sam takove bukve tuj ogledao, koje, postradale i oborene prije više decenija, svakako interes pobudjuju rad svoga lica i života. Svaljena bukva, ali ne sasvim do zemlje urušena, pružila se deblom horizontalno te i granje pustila; nu to deblo pustilo je drugi samostalni koren, više metara odaljen od prvoga izvornoga korena, i razvilo novu ispravnu krošnju. Ne siše li tuj jedno janje na dvojica usta jednu majku zemlju?

5. Od piramide u Bistru.

Bistra Dolnja leži 182 m. visoko.

Od Zrinjevca preko Šestina, pa onda ispod Medvedgrada i ispod sv. Jakoba i Kulmerove lugarnice u Bistru Dolnju ima 18·9 km.

Od piramide preko maloga Sljemenca, uz Kulmerovu lugarnicu u Bistru Dolnju ima 9·5 km. i to: od piramide do Kulmerove lugarnice 2·1 km., odavle do kolnika Bistranskoga 0·6 km., od kolnika toga do sela Polanice 4·4 km., a napokon od Polanice do Bistre Dolnje 2·4 km. Put taj označen je modrilom.

Tko hoće u Bistru Gornju, može iz Polanice onamo za tri četvrt sata.

Put od piramide u Bistru Dolnju ima samo dvije jače strmine i to jednu na malo Sljeme, a drugu od Polanice prekidno uzgor pol kilometra; inače ćeš tuj naći udilj krasnu šetnju i obzirom na kvalitet puta, na šumske predjele i vidike. Put je najme često širok kao kolnik, tvrd, lak, podatan, tako da možeš takodjer malone 3—4 kilometra kotačem dosta sigurno voziti. Često ćeš tuj usred gore zapasti u velike čopore nosatih purana, jer je to put, kojim naš Zagorac puranar i pilenar prolazi tjerajuć onom dugom vitom šibom klokana purana, sad pod silu gorskog nezadovoljno pijukajućeg putnika. Zadnji kilometar

pred Polanicom vodi te kroz vinograde; ostavila te šuma i gora, a ti sa otvorena ruba strmoga gorskoga rebra ugledaš živu sliku maloga raja zemaljskoga: Pred tobom pukla ravnica šarena, u kojoj se sela, dvorci, livade, potoci, šumice, gajevi, široki kolnici i uzane, zelenilom obrubljene stazice izmjenjuju, prelijevaju i šarenilom oblika i boje. Misliš, da se tuj bajno društvo gorske djece u kolo za ruke uhvatilo čekajuć na čas, kada će kolovodja zapleskati na igru. Na lijevo strma, duboka i široka uvala gorska primila postrance na humku kao na jabuci hram božji sa tornjem, okružen sa nekoliko kućica, a preko te uvale mrki ogranci i glavine gorske pale strmo na bijelu cestu. Tä to su oni poznati Šenoini zakleti »Kameni svatovi« ! I još se evo ne miču!

6. Od Rauchove lugarnice u Stubicu.

Stubičke Toplice leže 177 m. visoko.

Put taj vodi preko Pustodola, sela Stubičkoga prigorja, te izlazi na put glavni između Stubičkih Toplica i Dolnje Stubice. Vis strmi onkraj ceste Stubičke pred tobom, na kojem se bijeli iz daleka vidiva kapela, jest Kamenjaka, zasaden lozom, s veće strane svojina vlastele Gjurgjevića i Raucha.

Put taj ima 10·5 km.; i to do druge Rauchove lugarnice 2 km. Tuj uvijek ima lugara. Ta lugarnica nije na udaru puta, već leži pol kilometra zapadno od puta usred šume, sa svih strana okružena visokom bukvom. Od te druge lugarnice ima do prvih kuća Pustodola (ili na poredno sjeverno rebro, do sela Podgorja) 4·5 km., a do Toplica još 4 km. Koliko je put taj od naše »gornje« Rauchove lugarnice lak, ugodan i nestrm, toliko je dobra pol kilometra prije nego se spustiš do gorskog potoka Vidaka, koji moraš preći, vrlo strm i izrovan bujicom, koja si tuj svagda novih žlijebova pravi. Ja sam tuj prolazio jednoga jutra sa kotačem, ali vrlo često moradoh između gustog drveća i žilja to gvozdeno svoje janje izmatati i sad na lijevo sad na desno pleće namicati sve još pazeć, kako bi mi noga dobro uhvatila, a da se ne osklizne, jer onda zlo po to janje, a po gospodara mu još i gore.

Gora sama putniku imponira sa svoje skladne ogromnosti i snažnosti tek samo u gornjem dijelu svom, najpače namah kad se spustiš od gornje Rauchove lugarnice; ta velebnost još većma izbija pored dubokih uvala, koji svi padaju na zapad sipajuć iz njedara svojih biser u potociće i potoke Stubičke gore, kao ono: Plazur, Projnak, Videčki potok ili Vidak, Strmac, Stari potok, Reka.

Ne mogoh se naročito sit nagledati one množine jednako krupnih i ravnih i vanredno bijelih stoljetnih bukava, koje te kao gvozdeni konjanici mrko i nepomično paze, kud se ti, slabi patuljak, uz njih usudjuješ proći bez straha. Sve što niže stupaš pa ostavljaš to Rauchovo velegorje, sve se i čar gubi, dok te potok Vidak ne prebaci iz gore u prigorje obično i na široki šumski put žute ilovače.

I vidika ne možeš tuj obsežna uhvatiti. Priječe te mnogobrojne široke kose, koje se spuštaju od istoka prema zapadu; a čim si se niže spustio i izašao

iz sklopa gorskoga, opet ti kose pravcem jugo-sjevernim, kao što je ona spomenuta grdosija **Kamenjak**, ne dadu vidjeti one zagorske panorame, koje se ne možeš nikad sit nagledati sa piramide. Tek kao kakovim prosjekom gorskim izmiču ti pred očima male sličice: **Kraljev vrh**, taj oda svuda vidivi vrh, sad **Slatina**, čas sv. **Petar** sa **Oroslavjem**, ili opet **Bračak** i **Zabok** sa okolnim selima i kućama, koje ti se ukazuju u sjeni, sad kao nažute jabučice, sad kao golubići bijeli u košari zelenoj.

Putevi u Zagrebskoj gori označeni su ovako :

I. **Crvenilo** vodi iz **Šestina** od **Kulmerovog** vinotočja pod **Medvedgrad** (587 m.) na sv. **Jakob** (860 m.) pa uz **Kulmerovu** lugarnicu na **Sljeme** i piramidu (1035 m.); odavle opet preko **Puntijarke** (1028 m.) i **Rauchove** lugarnice (953 m.) na **Stubičke Toplice** i na put u **Bačun**.

II. **Crvenilo** vodi od gradske i planinske kuće (935 m.) do **Črešnje** (914 m.), a odavle u dva traga i to silazeć lijevim prešcem preko **Fridina** ili **Verina** trga u **Jukundovac** (280 m.), na **Bliznec** i **Dolje** (270 m.); desnim pako preko **Jelačić** trga (810 m.), pod **Adolfovac** i **Lonjsku** pećinu (620 m.).

III. **Crvenilo** vodi od planinske kuće istočno na **Stubički** i **Bačunski** put.

IV. **Crvenilo** vodi od podnožja **Medvedgrada** u dol do puta na **Kraljičin** zdenac.

V. **Modrilo** vodi iz **Šestina** i to od **Kulmerovog** vinotočja pod **Medvedgrad**, pod sv. **Jakob** na **Bistru Dolnju**.

VI. **Modrilo** vodi od piramide do planinske kuće, odavle do **Črešnje** te preko **Jelačić** trga u **Gračane**.

VII. **Modrilo** vodi od planinske kuće istočno preko **Puntijarke**, **Mrzlaka**, **Nivica** u **Bačun**.

VIII. **Modrilo** vodi od piramide uz **Kulmerovu** lugarnicu u **Bistru Dolnju**.

IX. **Modrilo** vodi od piramide na četvero križanje, te se tuj sastaje sa **modrilom**, koje dolazi od planinske kuće.

X. **Bijela boja** vodi od **Šestina** na **Kraljičin** zdenac, a odavle **Elvirinim** putem, koji svršava u tri traga: dva (južna) od tih idu na glavni drum gorski do gradske i planinske kuće, treći (sjeverni) trag neposredno vodi na piramidu.

Pregled daljine označenih puteva u zagrebskoj gori.

Svega skupa ima 80 kilometara označenih puteva i to :

1. Od **Zrinjevca** do **Šestina** 6 km., do **Kralj. zdenca** 9·4 km., preko **Kralj. zdenca** do piramide 13·5 km.

2. Od **Zrinjevca** u **Gračane** (do **Iv. Puntijara**) 6 km., preko **Gračana** do piramide 12·1 km.

3. Od Zrinjevca do Dolja 6 km ; Doljem, Jukundovcem i velikim kolnikom do planinske kuće 18·6 km.
4. Od Zrinjevca preko Dolja i Jukundovca prešcem do planinske kuće 12·1 km.
5. Od Zrinjevca preko Šestina u Bistru Dolnju 18·9 km.
6. Od Zrinjevca preko Gračana na Dolje u Bačun 7·2 km., iz Bačuna preko Nivica i Mrzlaka do Rauchove lugarnice 6·5 km., a od Rauchove lugarnice preko Pustodola u Stubičke Toplice 10·5 km.
7. Od Zrinjevca preko Jurjevske ulice i Cmroka do Šestina 5·2 km.
8. Od Šestina preko Kraljevca u Dolje (gornje) 3·5 km.
9. Od piramide do planinske kuće 1·2 km.
10. Od piramide do Kulmerove lugarnice 2·1 km.
11. Od Kulmerove lugarnice preko sv. Jakoba do Medvedgrada 3·2 km., a od Medvedgrada do Kulmer. vinotočja 2·1 km.
12. Od Kulmerove lugarnice preko Polanice u Bistru Dolnju 7·4 km.; od Kulmer. lugarnice do kolnika Bistranskoga 0·6 km.
13. Od Medvedgrada na put, koji vodi na Kralj. zdenac, 0·6 km.
14. Od Rauchove lugarnice do Puntijarke 1·1 km., a od Puntijarke do planinske kuće ili do piramide 2 km.
15. Iz Bliznečkog Dolja do Adolfovca prešcem 3·4 km., a velikim kolnikom 5·9 km.
16. Od Jelačić trga (u gori) do Adolfovca 1·8 km.

Ine daljine pod gorom:

17. Od Bistre Dolnje do Bistre Gornje 6 km.
  18. Od Bistre Dolnje do Polanice 2·4 km.
  19. Od Bistre Dolnje do kolodvora Pušće-Bistra 4 km.
  20. Od Bistre Dolnje cestom preko Podsusjeda u Zagreb 23 km.
  21. Iz Zagreba u Podsusjed 11·6 km., a iz Podsusjeda u Samobor 11·4 kilometra.
  22. Iz Zagreba preko centralnoga groblja i Remeta u Dolje 6·6 km.
  23. Iz Šestina preko Lukšića, Bijenika i sv. Duha na glavnu cestu 5·1 kilometra.
  24. Iz Stubičkih Toplica preko Oroslavja na kolodvor Stubičke Toplice 5·2 km.
  25. Iz Stubičkih Toplica preko Bistre i Podsusjeda u Zagreb 40·5 km.
- Opaska A.* Vrijeme, što ga tko potroši pješice na kilometar puta, može se samo relativno odrediti; to bo ovisi uvijek o tom, kakav je put, kakve su noge, a često i o dispoziciji i o — termometru. Zdrave, putu navikle noge prevaljuju obično jedan kilometar dobra ravna puta za 12—15 časa, kod većih strmina uzgor za 20—30 časa.
- B.* U Bistri Doljoj dobiti će planinar u svako doba dana i godišta uvijek

i kola na kolodvor i od kolodvora, a i noćište; gostiona tamošnja g. Beštelaka poznata je sa po mogućnosti solidne i dobre gostionske podvorbe, sa umjerene cijene i sa vrlo susretljivosti. Tuj će ujedno planinar naći zgodno i poštu i trgovinu i općinski ured na okupu. To isto valja u vrijeme sezone za gostionu u Stubičkim Toplicama, gdje uprava g. baruna Raucha brižno nastoji, da se putniku udovolji.

Novotni.

Četrnaest dana na Velebitu.

(Nastavak).

Cesta, što se spušta iz Širovače prama obali morskoj, jedna je od najdivotnijih cesta domovine, a stvoriti ju sam mogla ona uztrajna mišica našega Podgorca. Duga je 20 km., a vije se i previja onom goleti sa 30 zavoja. Ziteji ju rabe riedko; oni idu priečcem na Bukovu dragu, preko Dundović-podova, Živih bunara i Šegotića, do kuda trebaju da provale samo 9 kilometara. Čuditi se čovjek mora, kojom elastičnom lahkoćom stupaju od kamena na kamen, te su za sat i pô u Jablancu, a na obali morskoj. Kada uzlaze na košnju, trebaju do dva sata, jer s njima kreće i mlado i staro, a pred njima natovarene mule.

Kod Živih bunara izašo je profesor Wanka na cestu, koja presjeca Velebit od Senja do Karlobaga, duga 73 km., a gradjena po generalu barunu Molinary-u, kojemu su zahvalni Karlobažani podigli spomenik. U Jablanac došao je W. u 10 sati prije podne, nu kako dolazi parobrod tek u 4 sata po podne, imao je dovoljno vremena, da se odmori. Najprije je počao k postolaru, onda k brijaču, kojega nikomu ne preporuča, a zatim se u moru okupao i tako za daljni put osvježio.

Što se dalje parobrodom plovi, to se više iztiče ona tužna golet našega Velebita, pa zato putnici ne ponesu trajne uspomene. No oni se varaju, jer Velebit u svojem zaledju nije takav, tu su ga pokrile šume bjelo — i crnogorice. U 8 sati u večer pristane parobrod pod Karlobagom. Profesorov suputnik pošao je radi ranjavih nogu na Rieku, dočim je se W. odlučio, da podje na Oštarije, u Gospić i Medak, a odavle da se vine na Sv. Brdo i Vaganski vrh. U Karlobagu namjerio se na jednog seljaka iz Oštarija i s njime se sporazumio, da ga poveze u ovo selo, a u večer u Gospić. Za duljinu od 42 km. platio je 5 for., što i opet svjedoči, da su kola u Lici jeftina. Cesta se uzpinje velikim zavojima medju stjenama i pećinama. U dubokoj dumači zagledaš napuštenu cestu Marije Terezije, kao što je napuštena i Lujzina cesta, što leži onoj prama sjeveru.

Kad se je spustio prvi mračak i zamračilo, zasvjetli stotine ivanjskih kriesnica, dočim se duboko dolje na pučini morskoj žarile svječarice, kojima se vabe srdelje i druga riba, naročito selica. Nad tobom je razveden nebeski svod na kojem titraju

vječne zvijezde, a oko tebe svečana tišina. Mineš Sušanj, pristaneš u krčmi Muhamedovcu, pak se malo po malo vineš na Stara Vrata, uzpevši se na previju. Zaustavio se na »Kubusu«, pročitao svjećicom u ruci latinski napis te se vratio u gostionicu Polićevu gdje su i konji pristali, da počinu, da se nahrane i napoje. Sa Oštarijskoga polja otvara se poučan vidik na Alaginac i Ljubički kuk u kojem ima Divlja pećina (špilja), dočim na istočnoj strani zagledaš pod cestom Marije Terezije Šuplju pećinu.

U jutro uzpeo se W. na Metlu (1287 m.), a preko livade Biljevine došao pod Filipov kuk (1055 m), pod kojim ima ponor, a u dolini mlin. Ima tamo i livada Metla, kojoj zovu glavicu Panos, kamo je vrijedno poći vidika radi.

Na sjevero-zapadu kraljuje Šatorina, njoj na lievo iztiču se divlji kukovi Alaginca i Bačić-kuka, jugo-zapadno ustobočio se širokom hrbtnom Sadikovac (1286 m.), prama jugu Goli vrh (1451 m.), Poljana (1442 m.) i Velika Visočica (1619 m), koja se iztakla iza grebena Skvonine (1274 m) U Lici vidi se Gospić, dočim je Smiljan pokriven vrhom Krčmarom, a koljevka je glasovitog električara Nikole Tesle.

Povrativ se sa Metle, pošao je W. do Kubusa, razgledao je Šuplju pećinu, a po tome krenuo u Gospić. Na putu iz Gospića u Medak zaustavilo mu se oko na dugim lancima južnoga Velebita, koji ograničuje Liku sa strane jugo-zapadne poput ogromna bedema. Mrke šume pokrivaju mu obronke grebena, koji se poprično uzdiže 1000 m. visoko.

Koliko li oprjeke s ove i primorske strane! Tamo pusta golet, ovdje bujna šuma; ondje zablještujuća bjelina, ovdje tamna, osvježujuća zelen. Pa ipak je isto vapneno tlo, isto žarko sunce u ljeti, ista ljuta i ledena bura u zimi, iste oborine, kao i na obali morskoj, ako ne i puno više. Primorsku je stranu uništilo nerazumno šumsko gospodarstvo i nerazborita šumska paša.

Od Medka zadivljuje Velebit tako, kao sa malo koje točke u Lici. Valja u šumi potražiti kapelicu sv. Ivana, što se uzdiže 1017 m. visoko. Njoj na desno zašiljio se Mali Malovan (1738 m.), na desno je Štirovac (1590 m.), a podalje Badanj (1539 m.) Malomu Malovann na lievo padaju u oči tri šilja: Segestin prama jugu iztoku, onda sedlo, a onda osamljeni šilj, kojega narod zove Malovan. Bit će ovo kota 1708 m., koja je na »Generalstabskarti« zablješena kod imena »Bunjevac«. Skranji šilj strmoga lanca zove narod Sv. Brdo (1753 m.), nu to je kota 1746 sjevero-zapadno od Sv. Brda, kako se W. poslije osvjedočio. Položaj Vaganskoga Vrla (1758 m.) i Velikog Malovana (1760 m), nije W. mogao odrediti, jer ga je zateklo nevreme i tako nam ovo »orografsko pitanje« ostalo i onaj put ne riješeno!

10 srpnja krenuo je W. sa vodičem preko Bukove glavice nogostupom, da vidi i razgleda Veliku Paklenicu. Uz put ima više zelenih ponikava, koje se redaju na podove, kao Duzina poljana, Grabišin dolac i Čoorna prosina pod Badnjem. Od zadnje stupaš na sedlo medju ovim vrhom i Štirovcem, otkuda već pada oko na dalmatinske vrhove. Došao je u veliku kotlinu Struge, u Dozinu stanu nije našao pastirske kolibe, ali ju našao zapadno. Pod krovom ovoga stana sprovode

idiličan život dva mlada Dalmatinca svojim još mladim ženama. Jedna od njih ukrasila je prsi sa 10 škuda — križevača i brojnim cvancigama, valjda svojim mirazom. Odielo iztiče se ručnim radom, pa akoprem su boje veoma žive, ipak su u skladu. Ovi su ga ljudi iznenadili, ali i on njih, a bijahu naročito zviudljivi, kad im je naravnao i ponudio svoj dalekozor.

Od kuka, što zovu Bujlma, otvara se veličajan vidik u Veliku Pakle-
nicu, na desno na Veliku Rovinu; vidi se Zadar i more kod Novoga grada. Kako se spremalo nevreme i magle se motale oko Višerujne (i Rujna, ali ne »Višerjuna«), krenuo je W. do Babina jezera, što leži medju Velikim i Malim Malovanom, da doručkuje. Od ovdje vodi put do razorena Jurlina stana (ne Kurlina stana) te se spušta prama obali morskoj.*

Jezerce leži u jednoj kotlini, voda mu bijaše čista, ali mlačna, nu grašak mogao se u njoj kuhati, dočim mu je Mile iz jedne snježnice donio grudu sniega, koju su raztopili i pili. Dok je ovaj medju kosodrvinom (klekovinom) tražio drva, uzpeo se W. na Veliki Malovan. Magla mu žalibože zatvorila vidik, gledao je samo Badanj, Višerujnu i Mali Malovan, kojega je čas pokrila gusta magla, čas se zabelio o suncu. Kad se je probijao klekovinom, začuje za sobom pseto, a kad se obazreo, prepozna kaju, koju su u Strugu svezali bili; nu ona se riešila i potekla na ovu visinu ne hrane radi, koja bijaše pod vrhom, već odanosti radi. Njegovao ju i za spomen ozvao »Velebit«.

Akoprem je zujio vjetar, uzpeo se W. ipak i na Mali Malovan, nu kako je vjetar jačao i velikom brzinom gonio oblake, nije mogao i na Vaganjski vrh i bili su sretni, da su nogostupom mogli lagano napried. Po savjetu vodiča odlučio je, da će prenočiti u Bunovac dolini u tamošnjoj kolibi, koja je dosta blizo, a leži 1200 m. visoko. Tek kad je Mile prepoznao Šegestin i Malovan, dodjosmo na stazu, koja vodi izmedju ova dva vrha u dolinu na zelenu livadu, koju protiče bistar potočak. . . Napokon dodjosmo do kolibe, koju sagrađiše tek prije 2 godine za kosce iz Raduča. Naložismo vatru, koju je Mile punih 36 sati morao podjarivati, jer je naskočio vjetar »Široko«, koji je tmastim svojim oblacima zastro cielo obzorje. Tu je W. i noćio, a ležaj si načinio od sgrnuta siena na koj je prostro svoj havelok, a pod glavu pneumatički jastuk, dočim se Mile zavukao u svoj kožuh, kojega Ličanin ni u ljetu ne skida, ali ga prevrne, da ovčje krzno dodje na vanjsku stranu.

Priobćuje Dragutin Hirc.

Zagrebački planinari u Bosni.

Medju Zagrebčanima ima veoma revnih i oduševljenih planinara, koji su nam »preskromni« i baš neće da znamo, kuda su putovali, na koje su se visine vinuli i koje vidike uživali. Znamo jednog takovog planinara, koj je predlanjske

* Jedno i drugo izpravio sam u svojem djelu: »Lika i Plitvička jezera«.

godine dapače obilazio i ledenjake, a poznavajući ga u glavu, znamo da mu je duša uživala i velebne i potresne slike. Nije nam se javio sa puta, ali nam ni u Zagrebu nije o svojim uzlazima pripovjedaio, saznao sam to tek preko treće ruke.

Dva zagrebačka planinara o kojima kanim pripoviedati, odalo je alpinsko cvieće, koje su ubrali na velikim visinama. Kako ima medju cviećem i takovih vrsta, koje rastu uz obalu morskou, odalo nam ono njihove dalaje puteve, pak smo ih po sabranom cvieću sliedili i do naše vazdazelene Opatije.

Ti su gorljivi planinari dr. Dragutin Bošnjak, kateketa realne gimnazije i Ivan Hafner, profesor istoga zavoda.

Od staroga svoga prijatelja Ivana saznao sam, da su bili na Vlašiću u Hercegovini, na Treskavici i Bjelašnici u Bosni.

Na Vlašić zaputiti se 7. srpnja lanjske godine iz Travnika. Pošli su preko Kojbaše i došli na planinske livade uz najpovoljnije vrijeme. Uzpevši se na brdo Devečane, dodjoše do vode-živice, gdje ih je razveselila svojim kao žumanjak žutim cvietom kaljužnica (*Caltha palustris*) i divotna vladisavka *Gentiana acauli's* var. *Dinaria*, koja ima sjegurou najljepše modriilo pod suncem i kada ju čovjek zagleda u doba, gdje se na okolo još snieg bieli, zagleda se u nju kao u čudo nevidjeno.

Iz Travnika otišli su u 5 i $\frac{1}{2}$, a u 12 i $\frac{1}{2}$, uz put marljivo botanizirajući, zahvatili su najvišu točku Vlašića,

Vlašić je sklop na kojem dominiraju dva visa, jedno je Pavao, a drugi do njega i za nekoliko lakata viši, Paljenik. Krasan bijaše pogled na planinu Vranjicu, koja se ogrnula s nježnim plaštom.

Na ovim visinama naišli su naši planinari na pastire, koji ovuda pasu ovce, a pasu ih toga radi, jer su sigurni od obada; gdje puše, tamo da ne ima tih dosadnih zareznika.

Uvažujući onu staru planinarsku, da se ne treba vraćati istim krajem (kada je to moguće), prodjoše s druge strane na Ledenice i do Popovog tora. Tu su našli velika stada ovaca od pravoslavnoga paroha od mlička kojih se pravi sir, koji se u veliko izvaža. Tu je i izvor vode. Ugodnim putem došli su pod Devečane, ali onda na loš put, kojim uzlaze samo tovarni konji i spuštali se serpentinama (zavojima) naglo u dolinu. Iz sela Paklara krenuli su kamenim putem u svoj dom da tamo počinu i snagu za dalnje uzlaze priberu.

Na Bjelašnicu pošli su iz Ilidža u 5 i $\frac{1}{2}$ u jutro, krenuvši kolima ponajprije do izvora rieke Bosne, a poslije pješice 5 km. liepim putem, gdje ih je zaustavio mnogi cvietak i bilina, kraj koje su stali, pa ju složili u svoju mapu. Prevalili su put i preko Ikman-planine i došli u 8 i $\frac{1}{2}$ do Rasničkog stana, gdje su ih primile krasne livade planinske trave. Kako im se u ovom naručaju prirode, osobito dopalo, tu su sjeli, razvezali svoje torbake, založili i čašom se vina okrepili. Oko 11 sati, neprestano se uzpinjući, evo ih na livadi Grkavici, gdje počima šuma i teži uzpon na brieg Radovu. Šuma postajaše sve to niža, drveće u njoj sve kržljivije, dok ju zamiene pećine i kamenje pokriveno mahom. Tu ih je zahvatio tako žestok vjetar, da su se morali zakloniti u jamu. Digli se poslije

ručka i oštro uzlazili Rudinom na Bjelašnicu preko tora i obora, dok su došli na u kamen usječene serpentine i u 4 sata zahvatili najvišu točku vrha.

Kako je na Bjelošnici meteorologijski observatorij, dočekao je naše planinare čuvar Ćiril Sednik, rodom Poljak prevesela srca, jer ovamo kaputaši riedko dodju, što svjedoči i knjiga-spomenica u kojoj su našli tek četiri planinara. Planinari zaboravili na trud i muku kad su našli snažnu i krepku hranu, dobro pilo, pak i pivo, a umjerene ciene, jer cienik potvrđuje zemaljska vlada u Sarajevu. Na vrhu ima 20 hygrometara u raznim visinama, koje Sednik obilazi svakoga dana, a dok ih obadje, treba tomu puna dva sata.

Kako je na observatoriju duvalo, sašli su naskoro. Vidik bijaše izvanredan pred sobom zagledaše Treskavicu, kamo su krenuli drugoga dana. Uzlazili od strane, kojom do sada nije prošao nijedan planinar, a omogućio im to čovjek, koji svake godine obilazi Bjelašnicu, Treskavicu i bližnje bregove, da prebroji ovce, koje onuda pasu i da o svom putu podnese vladi u Sarajevu svoje izvješće. Na Bjelašnici bijaše tako hladno, da su nesamo spavali uz toplu peć, već se pokrili sa pva popluna i gunja, i baš im ne bijaše pretoplo.

15. srpnja u 5 sati u jutro krenuše planinari na put s onim čovjekom, a pratio ih i Sednik. U početku došli su na livade, nu što bliže k Treskavici, postajaše put sve tegotniji. U 10 sati dodjoše na Gladno vrelo, odkuda krenuše pod Treskavicu. Započeli strmci, noge se sklizale po suhoj travi, a odlanulo im kad su došli do šume klekovine ili borića (*Pinus montana*, *Krummholz*; *Zvergkiefer*). Kad su se njome probili, evo ih na Treskavici, gdje su se prepali, zagledav onu veličanstvenu panoramu. Naročito ih potresla užasna ponikva pod planinom, grozan vrtlog, prirodni pakao, kojim im je valjalo proći i zato im je vodič Gligorije imponovao. Prošli sretno i došlo do dvaju jezera, nu tu nisu sjeli, već onda, kad ih je vodič doveo na pravi put. Sustali su u Kozjoj luci, koju protiče ješan potočak i tu si skuhalo grašak i gulaš što su ponieli kao konzervu.

Otišli su odavle u 4 i $\frac{1}{4}$ i naglo se spuštali šumom u kojoj je priroda još samovlastnica i stigli u selo Turore, a u 6 i $\frac{3}{4}$ u Trnovu, gdje su se svratili u žandermariju, bili tu liepo primljeni i krasno podvoren. Drugo jutro krenuli su uz vodu Željeznicu u 8 i $\frac{1}{2}$ liepim krajem, a u 11 i $\frac{1}{2}$ sjeli za stol u lldjama i time prošli ogromnu Treskavicu na okolo.

Priobćio D. Hirc

Društvene viesti.

— **Pristupiše društvu p. n. gg.** Dr. Otto Kadić kr. ugar. geolog, Budapešta; Emil Sekanina, učenik, Dubrovnik; Stjepan Strmoli, brijački pomoćnik, Samobor; Viktor Račić, trgovac, Zagreb.

— Dne 7. veljače umre nam odlični član preuzvišeni g. dr. Livije Radivojević umir. predsjednik kr. hrv. slav. stola sedmorice. Pokojnik bijaše vazda sve do

svoje smrti kao starac od 82 god. gorljivi pristaša planinarskih težnja. Bila mu lahka smrtna gruda!

Poziv.

Prema § 7. društv. pravila saziva se u petak na dan 17. travnja 1903. u 8 sati na večer glavna skupština hrv. planinarskoga društva i to u Hôtel Imperial.

Ovaj odbor moli što uljudnije, da izvole sva p. n. gg. članovi u interesu društva na tu skupštinu svaka ko doći.

Dnevni red:

1. Predsjednik otvara skupštinu.
2. Ovjerovljuje se zapisnik zadnje glavne skupštine.
3. Čita se izvješće upravnoga odbora, onda
4. blagajnika, napokon
5. nadzornoga odbora.
6. Eventualni predlozi odbora, podružnica ili članova.
7. Izbor predsjednika, upravnog odbora i nadzornog odbora.

Vrlo se uljudno umoljavaju sve podružnice, da izvole po §. 7. društv. pravila doći na tu skupštinu ili po kojem zastupniku eventualnu želju iznijeti,

Predsjednik: Miroslav grof Kulmer.

Za tajnika: Novotni.

„Hrvatski Planinar“ izlazi svakoga drugoga mjeseca na štampanom tabaku. Društveni članovi, koji plaćaju na godinu 6 kr. članarine, dobivaju list »bezplatno«, nečlanovi za 4 kr., djaci za 2 krune 40 fil. Pojedini brojevi stoje 40 filira. — Predplata i novci za oglase neka se šalju blagajniku I. Exneru (Ilica 36).

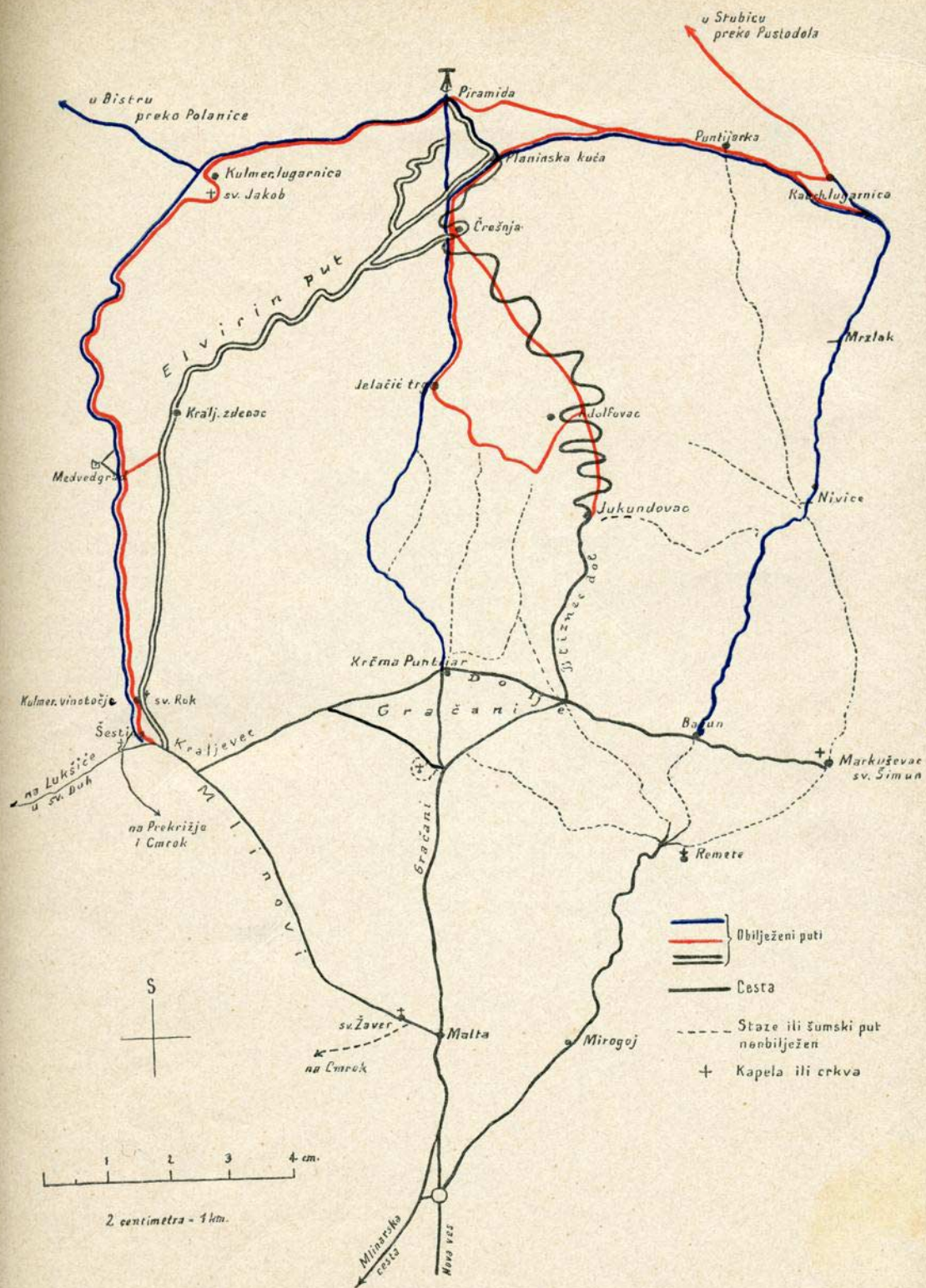
Molimo p. n. podružnice, da nam što prije pošalju izvješća o svom lanjskom radu.

Jednako opetovano molimo, da nam podružnice izvole javiti, ako koji član izstupa, ode ili umre. Češće nam se najme vraćao »Planinar« od podružničara, a da nismo znali zašto, pa smo tek mnogim izpitivanjem privatno saznali, da je član premješten ili da je umro. Kao »ubogarima« žao nam je troška, truda i brige. A i reklamacije dobivamo tek po trećoj ruci, često uz tužaljku. Molimo stoga opetovno, da se reklamacije šalju direktno predsjedničtvu ili tajniku društva (gornjo-gradska gimnazija).

Sadržaj: Vodić po zagrebskoj gori. — Četrnaest dana na Velebitu. — Zagrebački planinari u Bosni. — Društvene viesti.

Odgovorni urednik: Dragutin Hirc. — Vlastnik i izdavaatelj: „Hrv. planinarsko društvo.“
Tisak Antuna Scholza.

ZAGREB

